

Kunstgras en privatisering; 'Bezint eer ge begint!'

Het zijn turbulente tijden op de Nederlandse sportparken. Politici, clubbestuurders, verenigingsleden worden overladen met bezuinigingen. Tegelijkertijd zien we overal prachtige sportcomplexen ontstaan. Dit is een vreemde tegenstrijdigheid. Nieuwe ontwikkelingen en voortschrijdend inzicht maken het nodig om even stil te staan bij de actuele stand van zaken. Wat zijn de kosten van kunstgras en is privatisering en het aannemen van een bruidschat een zegen of een doodsteek voor een sportvereniging?

Auteur: Ben Demmer

We zien dat veel verenigingen zich vaak met gemeenschapsgeld, middels de ontwikkeling van een fraai sportcomplex, profileren. Een ontwikkeling die door verenigingsleden wordt toegejuicht. Leven velen op een roze kunstgraswolk zonder dat de financiële risico's voldoende in beeld zijn?

Onder het mom van goedkoper onderhoud zwicht nog steeds de ene na de andere gemeente voor het argument van een 'altijd' bespeelbare en goedkopere kunstgrasmat. Maar is dat nu wel zo, of varen we blind op geluiden uit de markt?

De actuele onderhoudskosten van kunstgras en natuurgras

De leveranciers van kunstgras hebben ons in het begin (enerzijds uit enthousiasme en toen nog niet belemmerd door voldoende ervaring) doen geloven dat de onderhoudskosten van een kunstgrasveld maar de helft zouden bedragen van dat van natuurgras. De begroting van onderhoudskosten van een natuurgrasmat bedroegen enige jaren geleden nog vaak 10 duizend euro. Een halvering van de kosten zou een geweldige besparing betekenen. Maar met de aanleg van de duizenden kunstgrasvelden en de hedendaagse bestekken voor natuurgras doen we nu hele andere ervaringen op.

Stijging onderhoudskosten kunstgras

We zien dat de afschrijvingstermijnen van twaalf jaar redelijkerwijs niet haalbaar zijn. Zelfs wanneer we een afschrijvingstermijn van tien jaar willen halen op een fatsoenlijk bespeelbare mat,

komt er veel meer kijken bij het onderhoud dan we voorheen dachten. Gedurende die periode blijft het niet alleen bij onderhoud, maar zijn er ook vervangingen nodig. Een voorbeeld is nieuwe penaltystippen na een levensduur van tien jaar tijd en nieuwe gebieden rondom de cornervlag. Maar daar blijft het niet bij. Leveranciers wijzen er nu ook op dat het volledige doelgebied na vijf tot zes jaar vervangen dient te worden, willen we door alle aankomende keuringseisen tot een gebruik van tien jaar kunnen komen.

Dat is een extra kostenpost van 23 duizend euro per veld. Kortom, het onderhoudsplaatje gaat er anders uitzien dan dat clubs, de gemeenten, en ik denk ook de leveranciers aanvankelijk voor ogen hadden.

De leverancier bepaalt vanuit zijn monopoliepositie de onderhoudskosten en de kwaliteit

Daling onderhoudsprijs natuurgras

Daarnaast is in diezelfde periode de onderhoudsprijs van natuurgras sterk afgenomen. Momenteel ligt de kostprijs in een volwaardig onderhoudsbestek van natuurgras rond de 6 duizend euro per veld.

In de onderstaande berekening zien we dat het actuele onderhoud van een kunstgrasmat, op een complex met meerdere velden, om en nabij de

€ 9.500 euro bedraagt. De onderhoudskosten van een natuurgrasmat zijn dus, tegen veler verwachting in, aanzienlijk lager geworden dan dat van kunstgras.

Vervangingsinvesteringskosten

Niet alleen in het onderhoudsplaatje van kunstgras zit de zere plek. Vervangingsinvesteringskosten staan niet in de meeste van deze berekeningen. Juist deze kosten hangen voor veel (geprivatiseerde) clubs in de toekomst als een molensteen om de nek.

Bij de aanleg van een kunstgrasveld wordt doorgaans een natuurgrasveld opgeofferd dat binnen het reguliere onderhoud nog wel dertig jaar had kunnen functioneren. Afgezien van deze kapitaalvernietiging is het de vraag: hoe verhouden de vervangingsinvesteringen van een kunstgrasveld zich tot die van natuurgras? Wanneer we afschrijvingsinvesteringen en de tussenliggende investeringen van natuur- en kunstgras tegen elkaar afzetten, dan kunnen we deze het beste vergelijken over een periode van dertig jaar: in die periode is gemiddeld genomen zowel de onderbouw van een kunstgrasveld als dat van een natuurgrasveld aan vervanging toe. In die periode is ook het kunstgrasveld twee keer voorzien van een nieuwe mat en is er bij een natuurgrasveld een toprenovatie uitgevoerd. Zonder berekeningen van rente e.d. ligt de vervangingsinvestering van kunstgras in die periode van dertig jaar op een bedrag van circa 900 duizend euro per veld. Deze kosten

Kostenvergelijking beheer kunstgrasvelden bij één veld 2011

Kunstgras wenselijk beheer	frequentie	uren per veld	uren jaarlijks	uurloon € 35	loonkosten intern	loonkosten extern	materiaal	
Reguliere inspectie	45	0,2	9	€ 35	€ 315			
Inspecties door de vereniging	45	0,2						
Vegen, decompacteren en uitvullen	20	1,25	25	€ 50	€ 1.250			
Infill bijwerken van penaltystip en hoeken	25	0,5	12,5	€ 35	€ 438			
Rubber infill (m ³) € 320,- per m ³	1						€ 320	
Vrijmaken zwerfvuil, peuken en kauwgom	52	0,5						
Blazen - vrijmaken van blad	26	1	26	€ 50	€ 1.300			
Egaliseren met rubbermat	26	0,15	3,9	€ 50	€ 195			
Spuiten randen	2	0,45	0,9	€ 40	€ 36			
Onderhoud hekwerk	1				€ 35	€ 100	€ 100	
Inspectie leverancier € 380,- p.jr	2					€ 380		
Periodiek onderhoud € 480,- p.keer	2					€ 960		
Jaarlijksonderhoud € 1.400,- p. jr	1					€ 1.400		
Vervanging penaltystip € 125,- p.st	0,2					€ 50		
Vervanging cornergebied € 250,- p.st	0,2					€ 200		
Vervanging middenstip € 150,- p.st	0,1					€ 15		
Vervanging doelgebieden € 23.000,-	0,1					€ 2.300		
Doorspuiten drainage	0,2					€ 180		
Bijvullen rubber 3 m ³ € 1500,-	0,5					€ 750		
Onvoorzien						€ 150		
Totalen			77,3		€ 3.569	€ 6.485	€ 420	
Jaarlijkse onderhoudskosten kunstgras per veld							€ 10.474	

Kostenvergelijking beheer kunstgrasvelden bij één veld 2011

Kunstgras wenselijk beheer	frequentie	uren per veld	uren jaarlijks	uurloon € 35	loonkosten intern	loonkosten extern	materiaal	
Reguliere inspectie	45	0,2	9	€ 35	€ 315			
Inspecties door de vereniging	45	0,2						
Vegen, decompacteren en uitvullen	20	1,25	25	€ 50	€ 1.250			
Infill bijwerken van penaltystip en hoeken	25	0,5	12,5	€ 35	€ 438			
Rubber infill (m ³) € 320,- per m ³	1						€ 320	
Vrijmaken zwerfvuil, peuken en kauwgom	52	0,5						
Blazen - vrijmaken van blad	26	1	26	€ 50	€ 1.300			
Egaliseren met rubbermat	26	0,15	3,9	€ 50	€ 195			
Spuiten randen	2	0,45	0,9	€ 40	€ 36			
Onderhoud hekwerk	1				€ 35	€ 100	€ 100	
Inspectie leverancier € 50,- p.jr	2					€ 50		
Periodiek onderhoud € 340,- p.keer	2					€ 680		
Jaarlijksonderhoud € 1.100,- p. jr	1					€ 1.100		
Vervanging penaltystip € 125,- p.st	0,2					€ 50		
Vervanging cornergebied € 250,- p.st	0,2					€ 200		
Vervanging middenstip € 150,- p.st	0,1					€ 15		
Vervanging doelgebieden € 23.000,-	0,1					€ 2.300		
Doorspuiten drainage	0,2					€ 180		
Bijvullen rubber 3 m ³ € 1500,-	0,5					€ 750		
Onvoorzien						€ 150		
Totalen			77,3		€ 3.569	€ 5.575	€ 420	
Jaarlijkse onderhoudskosten kunstgras per veld							€ 9.564	

■ Onderhoud gemeente
 ■ Onderhoud leverancier
 ■ Onderhoud vereniging

van natuurgras bedragen circa 70 duizend euro per veld. Hiermee lijken in eerste instantie de kosten van kunstgras onevenredig hoog. Wanneer we echter de kosten per speeluur gaan berekenen, zien we dat de verschillen minder groot worden. Daar waar natuurgras op jaarbasis vijfhonderd uur goed bespeelbaar is, kan op een kunstgrasmat wel 1.400 uur gehaald worden.

De kosten van beheer en afschrijving per speeluur
Wanneer we de kosten van afschrijving en onderhoud bij elkaar optellen en delen door het aantal speelluren, dan bedragen de kosten per speeluur bij natuurgras 16,66 euro en die van kunstgras 28,22 euro. De verschillen per speeluur liggen met een verschil van 70 procent dus ruim in het voordeel van natuurgras. Daarbij komt nog eens dat we er in deze berekening wel heel gemakkelijk vanuit gaan dat de speelintensiteit er ook daadwerkelijk zo uit ziet.

Het zou goed zijn als de eigenaar en de gebruiker de kleine lettertjes in het garantiecontract nog eens onder de loep nemen

Werkelijke exploitatie

Bij de exploitatie van een sportcomplex zien we dat de berekening van de kosten niet altijd eenvoudig te maken zijn. Bij de vraag om speelluren zien we dat we te maken hebben met een piekbelasting. Hierdoor hebben we op veel momenten aan één veld niet genoeg! Er blijft dus een tweede en soms zelfs een derde veld nodig omdat 'alle' elftallen op hetzelfde moment willen spelen! Op dat moment gaat de exploitatie scheef lopen. Wanneer er met de aanleg van kunstgras geen andere natuurgrasvelden verdwijnen, schieten de kosten van het complex dus nog verder omhoog naar soms een veelvoud van de voorgaande berekeningen. Bij de aanleg van een kunstgrasveld moet dus de vraag en het aanbod van speelluren vooraf goed bestudeerd worden. Bovendien moeten de clubs zich er van bewust zijn dat ook kunstgras niet altijd bespeelbaar is. De afgelopen winters hebben die gevoeligheid duidelijk aangegeven.

Beïnvloeden van kosten

Hoe kunnen we de oplopende kosten van kunstgras positief beïnvloeden?

Veel gemeenten hebben een deel van het dagelijkse onderhoud bij de verenigingen neergelegd. Afhankelijk van kennis en kunde, met een wisselend succes. Afgezien van de participatie van de clubs lopen de onderhoudskosten van kunstgras om een drietal redenen sterk uiteen.

- Allereerst zijn de onderhoudskosten afhankelijk van welke kwaliteit men aan de mat stelt. Wanneer die kwaliteit voor langere tijd goed moet zijn, worden de werkzaamheden intensiever en de kosten navenant hoger.
- Vervolgens maakt het nogal verschil of het complex uit één of meerdere velden bestaat. In deze berekening van € 9.500,- per veld, is uitgegaan van een complex met meerdere velden. Heeft een complex slechts één veld, dan bedragen de onderhoudskosten al gauw € 10.500,- per veld. Zie de tabel 'Onderhoudskosten kunstgras bij één veld'. Bij een aanbesteding met meerdere complexen is hier wellicht wel een mogelijkheid om de kosten te drukken.
- Een derde reden waarom de kosten onnodig hoog zijn, is het gevolg van de *koppelverkoop* van de leveranciers. Bij de aanleg van een veld geeft de leverancier vaak alleen maar zijn garantie wanneer hij ook het onderhoud uit mag voeren. Hierdoor is er geen concurrentie mogelijk en bepaalt de leverancier vanuit zijn monopoliepositie de onderhoudskosten en de kwaliteit. Ik ben geen jurist, maar deze gang van zaken is al enige tijd verboden, of op zijn minst discutabel. Dat een leverancier middels inspecties wijst op haar garantievoorwaarden is logisch. Het moet echter aan de eigenaar zijn, aan wie hij het onderhoudspakket gunt. Een eenvoudige berekening laat zien dat het wekelijks onderhoud duurder is dan er door de leverancier begroot wordt. Het periodieke en het jaarlijkse onderhoud kan daarentegen veel goedkoper. Marktwerking garandeert niet alleen een betere prijs, maar op termijn bovendien een betere kwaliteit. De aannemer is dan ook te binden aan een onderhoudstijdstip waarop het onderhoud ook wezenlijk effect heeft. De leverancier voert de werkzaamheden nu nog uit naar eigen planning. Weer of geen weer. Willen de leveranciers kunnen schermen met het feit dat de onderhoudskosten van kunstgras goedkoper zijn, dan moeten zij zo snel mogelijk het principe van koppelverkoop verlaten en het onderhoud aan marktpartijen, gemeenten of andere eigenaren overlaten. Daarnaast moeten de leveranciers zo snel

mogelijk concreet omschrijven wat de kwaliteit bij het eind van de garantietermijn moet zijn. Nu is juridisch gezien iedere kwaliteit goed te praten en is garantie geen enkele garantie. Het zou bovendien goed zijn dat de eigenaar en de gebruiker de kleine lettertjes in het garantiecontract nog eens onder de loep nemen. Het vervallen van de garantie bij gebruik van verkeerd schoeisel of meer dan 22 spelers op een veld is denk ik bij 90 procent van alle velden al aan de orde.

Ben Demmer (ing.) is Beleidsmedewerker cultuurtechniek beleid en beheer bij de gemeente Borne.

De uitgangspunten en de cijfers voor de berekening van de kosten per speeluur

Speelintensiteit per veld:

Kunstgras 1400 uur → 42.000 uur over 30 jaar

Natuurgras 500 uur → 15.000 uur over 30 jaar

Afschrijvingskosten per speeluur over 30 jaar:

Kunstgraskosten per uur 900.000 : 42.000 = € 21,43 per uur

Natuurgraskosten per uur 70.000 : 15.000 = € 4,66 per uur

Onderhoudskosten per speeluur

Kunstgraskosten per uur € 9.500 : 1400 = € 6,79

Natuurgraskosten per uur € 6.000 : 500 = € 12,-

Totale kosten per speeluur

Kunstgrasveld per speeluur € 21,43,- + € 6,79 = € 28,22

Natuurgras per speeluur € 4,66 + € 12,- = € 16,66

Conclusie

We zien dat de onderhoudskosten per speeluur van kunstgras lager zijn dan dat van natuurgras, maar dat de afschrijvingsinvesteringen van kunstgras veel hoger zijn. De totale kosten per speeluur liggen bij kunstgras circa 70 procent hoger. Een tegenvaller voor iedere beheerder, maar met name de geprivatiseerde clubs komen in de toekomst in de problemen. De clubs die al geprivatiseerd zijn trekken over een jaar of tien aan de bel. De clubs die, al dan niet met een bruidsschat, nog wikken en wegen over privatisering moeten lering trekken uit de genoemde cijfers.